

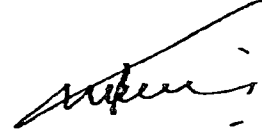

Ali KARAÖBA
Uşak Milletvekili
Sağlık, Aile, Çalışma Ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Mahinur Özdemir Göktaş** tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını Anayasa'nın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince talep ederim. **21/07/2026**

Saygılarımla,

Op. Dr. Ali KARAÖBA
Uşak Milletvekili

Engelli bireylerin bakım ve destek gereksinimleri, ailelerin özel sorunu veya yalnızca kadınların doğal görevi olarak görülmemelidir. Engelli yurttaşlarımızın bağımsız yaşama, toplum içinde seçim yapma ve ihtiyaç duyduğu kişisel desteğe erişme hakkı; sosyal devletin kamusal hizmet, gelir güvencesi ve sosyal güvenlik mekanizmalarıyla yerine getirmesi gereken bir yükümlülüktür. Bakımın ücretsiz aile emeğine bırakılması hem engelli bireyi ailesine bağımlı hâle getirmekte hem de bakım veren kişiyi çalışma yaşamından, sosyal güvenlik ve toplumsal hayattan uzaklaştırmaktadır.

İstanbul Tabip Odası'nın 'Sağlık Sisteminde Çöküş: Kamucu Toplumcu Çıkış' çalışmasında yaşlı, çocuk ve engelli bakımının büyük ölçüde kadınlar tarafından yürütüldüğü; hastanelerin işletme mantığı ve hızlı taburculuk uygulamaları sonucunda kurumda sunulması gereken profesyonel bakım ve bazı sağlık hizmetlerinin eve ve evdeki kadınlara devredildiği belirtilmektedir. Rapora göre bu durum kadınların çalışma ve gündelik yaşamında orantısız bir çifte yük yaratmaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Temmuz 2026 itibarıyla Evde Bakım Yardımı tutarının aylık 15 bin 755 liraya yükseltildiğini açıklamıştır. Yardımın miktarındaki artış önemli olmakla birlikte, mevcut sistem bakım hizmetini hak temelli ve kapsamlı bir kamu hizmeti olarak kurmak yerine gelir ölçütüne, 'tam bağımlılık' değerlendirmesine ve fiilen aile içinde bir bakım veren bulunmasına dayandırmaktadır. Ödeme, bakım verenin işçi statüsünde olduğu, çalışma saatlerinin

belirlendiği, yıllık izin ve dinlenme hakkına sahip olduğu veya emeklilik primi ödendiği anlamına gelmemektedir.

Bakım verenlerin çok büyük bölümünün kadın olduğu yönündeki saha gözlemlerine rağmen Bakanlık, Evde Bakım Yardımı alan hanelerde fiili bakım verenlerin cinsiyet, yaş, eğitim, çalışma durumu ve sosyal güvence bilgilerini düzenli ve güncel biçimde kamuoyuyla paylaşmamaktadır. Bu veri eksikliği, bakımın kadın istihdamı, yoksulluk, sağlık ve emeklilik üzerindeki etkisini ölçmeyi güçleştirmektedir. Bakım verenin hastalanması, dinlenmeye ihtiyaç duyması veya geçici olarak bakım verememesi hâlinde erişilebilecek yaygın bir geçici bakım ve gündüzlü bakım ağı da bulunmamaktadır.

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 19. maddesi engelli bireylerin nerede ve kiminle yaşayacağına ilişkin seçim hakkını, toplum içinde yaşam için gerekli kişisel yardım dâhil destek hizmetlerine erişimini güvence altına almaktadır. Sözleşmenin 28. maddesi yeterli yaşam standardı ve sosyal korumayı, 6. maddesi engelli kadınların çoklu ayrımcılığa karşı korunmasını düzenlemektedir. BM Engelli Hakları Komitesinin 19. maddeye ilişkin 5 No.lu Genel Yorumu, aile desteğinin devletin toplum temelli hizmet ve kişisel yardım sağlama yükümlülüğünün yerine geçirilemeyeceğini ortaya koymaktadır.

Bakanlığın internet sitesinde 2023-2025 Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı ile 2024-2028 Stratejik Planı yer almaktadır. Ancak 2023-2025 döneminin sona ermesinden sonra bağımsız yaşam, kişisel yardım, bakım verenlerin sosyal güvenliği, gündüzlü ve geçici bakım kapasitesi ile toplum temelli hizmetlerin genişletilmesine ilişkin yeni dönemin ölçülebilir hedeflerinin kamuoyuna açıklanması gerekmektedir.

Engelli bireyin ihtiyaç duyduğu desteği aile ilişkilerine, hanenin gelirine veya bakım verenin fedakârlığına bağımlı kılmayan; kişisel bütçe ve kişisel yardım seçenekleri sunan; gündüzlü, geçici ve ev temelli profesyonel hizmetleri yaygınlaştıran; bakım verenin dinlenme, sağlık ve sosyal güvenlik haklarını koruyan bütüncül bir sistem kurulmalıdır. Bu bağlamda,

- 1- 2020-2026 yıllarında Evde Bakım Yardımından yararlanan engelli birey ve fiili bakım veren sayısı kaçtır? Verilerin yıllara, illere, engelli bireyin yaş ve cinsiyetine, bağımlılık düzeyine ve bakım verenin yakınlık derecesine göre dağılımı nasıldır?
- 2- Evde Bakım Yardımı kapsamındaki fiili bakım verenlerin kaç kadındır? Bakım verenlerin yaş, eğitim, çalışma durumu, gelir, sosyal güvence ve emeklilik statülerine ilişkin Bakanlığınızda veri tutulmakta mıdır; tutulmuyorsa bunun gerekçesi nedir?

- 3- 2020-2026 yıllarında Evde Bakım Yardımı için yapılan başvuruların kaçını kabul edilmiş, kaçını gelir ölçütü, bağımlılık değerlendirmesi veya diğer gerekçelerle reddedilmiş, kaç kişinin yardımı kesilmiştir? Ret ve kesinti nedenlerinin illere göre dağılımı nasıldır?
- 4- Evde Bakım Yardımı alan hanelerde bakım verenlerin sosyal güvenlik primlerinin kamu tarafından karşılanması, emeklilik hakkı kazanması, ücretli izin ve düzenli dinlenme hakkına sahip olması için yapılmış bir mali etki analizi veya mevzuat çalışması var mıdır?
- 5- 2026 yılı itibarıyla engelli bireylere yönelik gündüzlü bakım, geçici/misafir bakım, evde profesyonel destek ve kişisel yardım hizmeti sunan kamu kuruluşlarının sayısı ve kapasitesi nedir? Bu hizmetlerden yararlanan kişi ve bekleme listesindeki kişi sayısı illere göre kaçtır?
- 6- Bakım verenin hastalanması, hastaneye yatması, dinlenme ihtiyacı veya geçici olarak bakım verememesi hâlinde engelli bireye kesintisiz destek sağlamak amacıyla ülke çapında bir 'bakım molası/geçici bakım' programı kurulması planlanmakta mıdır?
- 7- Engelli bireyin desteği kimin sağlayacağını seçebileceği, aile üyesi dışındaki eğitimli kişisel yardımcılarının kamu tarafından finanse edileceği ve desteğin bireyin ihtiyaçlarına göre belirleneceği bir kişisel yardım modeli için Bakanlığınızın çalışması bulunmakta mıdır?
- 8- 2020-2026 yıllarında Evde Bakım Yardımı ve bakım hizmetleri konusunda CİMER, ALO 183 ve il müdürlüklerine kaç başvuru ve şikâyet yapılmıştır? Şikâyetlerin ödeme kesintisi, gelir ölçütü, değerlendirme, bakım merkezi kapasitesi, kötü muamele ve hizmete erişim başlıklarına göre dağılımı nasıldır?
- 9- 2023-2025 Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı sonrasında 2026 ve devamı için bağımsız yaşam, toplum temelli hizmetler, kişisel yardım ve bakım veren haklarına ilişkin hedef, bütçe, sorumlu kurum ve takvim içeren yeni bir eylem planı ne zaman yayımlanacaktır?